Драгица Ужарева

ПОТРАГА ЗА АРШИНОМ

Амар Личина, *Поуздано мерење*,
Културни центар Врбас, 2025.

Мера и мерење, речи су које су обележиле промишљања о књижевности друге половине претходног и још не доврхуњене четвртине овог века. Не можемо заобићи Лалићеву *страсну меру* која у свом крајњем исходишту превасходно подразумева склад. Оливер Јанковић у драмском тексту *Хроника договорене смрти* души Бранка Миљковића приписује говор о великој поезији као *тачној мери*, односно, као о поезији којој се не може додати нити одузети ни једина једина реч: „као кружница, не може јој се додати нити одузет ни једна једина тачка, а да она остане оно што јесте". Драган Стојановић проговара о *новим мерама времена* (уводећи чак и тринаести месец ајирам). Релативност, коју је у физику увео Ајнштајн, у књижевности је захваљујући прози прве половине двадесетог века, на првом месту захваљујући Марселу Прусту и Томасу Ману, нашла своје место. И откако смо постали свесни тога да је све релативно, а нарочито време, за које не можемо са поузданошћу тврдити чак ни да постоји, поједини песници су се, одбацујући превазиђене мерне јединице, дали у потрагу за новим аршинима.

Прва збирка младог песника Амара Личине носи назив *Мера ствари*, да би књига која је пред нама и која је објављена као награда за освојено прво место на Фестивалу поезије младих у Врбасу 2024. године, понела назив *Поуздано мерење*. Дакле, није довољно пронаћи праву меру, већ је неопходно имати и поуздане мерне инструменте, као и добру вољу да их ваљано употребимо. Наслову збирке кумовала је истоимена песма којом се отвара први безимени циклус, па и књига

у целини. Управо нам та песма нуди први кључ за тумачење песама које следе, бар што се тиче оне нити која нас у овом тренутку занима.

Већ је песмом „Поуздано мерење" одбачено време онако како га ми уобичајено схватамо и прихватамо, самерљиво откуцајима сата, непоузданим направама насталим од људске руке. Код сајџије сваки часовник показује другачије време, а сам мајстор на руци носи наруквицу без сата, што нас упућује да ни он не верују у посао којим се бави, и сам убеђен да свако има своје време, свако мери неким својим мерилима, јер време и не постоји, постоји само пут који пређемо *између два мрака*. Но управо овако одређено радно време нас упућује на то да је време још увек присутно. Мислимо на оно време које се мери обртањем Земље око своје осе и лаганим кретом око Сунца. Још увек нисмо спремни да га у потпуности негирамо и сагледавамо га у односу на простор, тј. кретање у простору.

Све има свој почетак и неко своје крајње исходиште, једино је времену то ускраћено. Песма „Почеци" говори управо о томе да се, приближавајући се своме крају, све живо и неживо, све што је рођено или створено с носталгијом осврће на детињство свог постојања или чак и даље од тога стижући до свог прапостојања, као што је случај са хартијом која „жали што није остала дрво". Изузетак је време које „нема за чим да жали", јер „нема где да се врати". Време није створено, нема почетак ни крај и као такво не може ни да постоји. Но, ако нема времена, не постоји ни истовременост, не постоје прошлост, садашњост и будућност и долазимо до тврдње да је књигу коју пишем неко „већ написао"! Тако да се сваки песник претвара у Борхесовог јунака Пјера Менара, на ког нас Амар Личина упућује већ насловом. Ако време релативно или чак уопште не постоји, онда би Менаров Дон Кихот могао бити старији од Сервантесовог, а збирка *Поуздано мерење*, старија од свих њих скупа. Како год окренемо, све што се догађа некада се већ догодило.

Порицање времена, а тиме и *заваравање смрти* настављено је песмом „Природа песника", али Личина се на томе не зауставља. Њему је потребно да проучи и природу песме, па и природу читаоца, јер и читалац одабиром онога што ће читати и начином на који то чини самог себе потказује или да будемо прецизнији – песма га потказује. Песник нам у дугом разговору са сопственом сенком предочава да је њено „радно време" идентично сајџијином (сетимо се прве песме), односно *између два мрака*, јер, како каже песник: „Сунце, тај свеопшти светлосни кум, / свакога јутра венчава ме њом". Без обзира на то што би сенка желела да увери песника како су они једно, он је свестан да она без светлости не постоји, што са њим није случај. Занимљиво је и то да сенка (као и све опсенарско, све чије је постојање непоуздано и дискутабилно) нуди *бесплатан курс хорологије*. Колико занимљивости у

оном што је неизречено, а што се може из тих стихова наслутити. Шта би све сенка могла рећи о времену?

Али код Личине није релативно само време. Непоуздане су и релативне разне „истине" које нам се сервирају на разним пољима, од науке до новинских вести које нуде само површне информације (песма „Вести"). Све је непоуздано, целокупно људско знање, па и претпоставке о прошлости. Није непоуздано и неизвесно само оно што тек има да дође, већ и оно што је било. У песми „Дечији трагови о култу сове у неолиту" дечак „у воду баца керамички сувенир у облику сове / који смо купили на путу ка плажи. / За неколико милијарди година, / можда та фигура заврши у музеју, / као нешто што смо обожавали". Можда је управо таква и наша реконструкција далеке прошлости. Можда је заснована на истим заблудама и предрасудама.

Ако је време нешто на шта се не можемо ослонити, у простор се још можемо поуздати. Отуда се писање представља симболичном сликом прављења пртине кроз дубоки снег. Песник пише као да пробија стазу кроз снежне сметове, као да утире пут и оставља неизбрисив траг. Освајањем простора, он то заправо и чини.

Кад правиш пртину најбољи су ситни кораци,
али се мора корачати смело
као да траг никада неће бити избрисан
и као да је тамо куда идеш,
место само за тебе и ни за ког више
баш као онда кад се долазило
у прапостојбину.

Амар Личина и јесте песник који трага за прапостојбином. Али је не проналази ни у времену ни у простору. Његова прапостојбина је у људима оваквим и онаквим, у људима који сваки на свој начин сликају овај свет у седамдесет и седам најразличитијих људских судбина, често заодењутих иронијом, али још више је у језику, у речима које га лече од несанице, у речима које му омогућавају да утре свој пут, па и да се критички осврне на поезију данашњице и еволуцију љубавне лирике која је с постмодернистима запала у ћорсокак („Како је пропала љубавна поезија").

Циклус „Нешто друго" заиста је нешто друго. Док оно *нешто прво* из неименованог циклуса (иако није именован, нити било каквим формалним обележјем одређен као циклус, ипак га сматрамо циклусом због тематске и стилске компактности; ако једна од песама и одудара својом дужином и даље је блиска и тоном и ефектним, безмало сентенциозним завршетком) заузима више од половине збирке, други циклус се састоји од осам песама означених бројем, од којих се свака

састоји од два катрена чији су стихови неједнаке дужине и свака је на неки начин окренута управо самом чину стварања, чак и онда када песник говори о нечему удаљеном, као о претку чија је професија била причање вицева како би засмејавао свог газду. „Мој предак био је одмаралишна луда / стенд ап комичар на Путу свиле." А зар није сваки песник на свој начин *одмаралишна луда* у очима света?

Сем тога, и песме имају своје прохтеве. Као што у првој песми циклуса траже своја радничка права (окупљају се у зборове, траже наплату путних трошкова и уцењују оставком), тако у петој одређују теме. Песме су пуне захтева. Љубав, Фамагуста, лето и туфнасте хаљине, то је оно што оне од песника захтевају! То је оно што им је песник обећао! А распон је, очигледно, велики. Као што су и сами захтеви већи него што се у први мах чине. Како после постмодерниста писати љубавну лирику? Како о лету и девојкама у туфнастим хаљинама певати, а не дотаћи се љубави? И откуд сад Фамагуста? Како о њој без патетике?

„Нешто треће" је циклус који нас дефинитивно не изневерава. У односу на претходна два, заиста је *нешто треће*. Али само у погледу дужине стиха. Теме су и даље веома сличне. „Никада нисам био сигуран да ли је нешто истина или / измишљотина." И сама стварност се указује као нешто релативно. О причама да и не говоримо. А ипак, ту је двадесет и први век, као једини завичај. Време и простор трајно мењају места.

Простором измерено време једини је поуздан аршин прецизног мерења. Поступно, од стиха до стиха, то је сазнање којем нас приводи Амар Личина.